

Мій перший кишеньковий довідник з фізики НУШ: все, що потрібно знати

Фізика – наука про найбільш загальні та найбільш прості властивості світу.

Physis – природа.

Фізичне тіло – певна частина простору, зайнята речовиною.

Матерія – усе що нас оточує.

Речовина – матерія, яку можна сприйняти за допомогою наших органів чуття.

Фізичні явища – зміни в навколишньому світі, тобто в природі, які можна описати за допомогою фізичних законів.

Фізичні явища	Приклади
Механічні	Політ ракети, падіння каменя, обертання Землі навколо Сонця
Оптичні	Міраж, отримання зображення за допомогою лінзи, утворення сонячного зайчика
Теплові	Танення снігу, нагрівання їжі, згоряння палива в циліндрі двигуна
Звукові	Гуркіт грому, луна, пташиний спів
Електромагнітні	Розряд блискавки, електрична дуга, радіозв'язок

Методи вивчення природи

Фізичне дослідження – це цілеспрямоване вивчення того чи іншого явища засобами фізики.

Спостереження – це сприймання природи з метою одержання первинних даних для подальшого аналізу.

Експеримент – це дослідження фізичного явища в умовах, що перебувають під контролем вченого, з метою глибшого вивчення цього явища.

Фізична величина – це загальна характеристика багатьох матеріальних об'єктів або явищ, яка може набувати індивідуального значення для кожного з них.

Виміряти фізичну величину – означає порівняти її з однорідною величиною, прийнятою за одиницю.

Ціна поділки – це значення найменшої поділки шкали вимірювального приладу:

$$A_0 = \frac{A_2 - A_1}{n}$$

$$A = A_0 \times N$$

Абсолютна похибка вимірювання - $\Delta A = \Delta_{\text{Біо}}A + \Delta_{\text{Вим}}A$.

$$\text{Абсолютна похибка відліку} - \Delta_{\text{Біо}}A = \frac{A_0}{2}$$

$$\text{Абсолютна похибка виміру} - \Delta_{\text{Вим}}A = \frac{A_0}{2}$$

Відносна похибка вимірювання фізичної величини - $\varepsilon = \frac{\Delta A}{A} \times 100\%$

Значення фізичної величини - $A_z = A \pm \Delta A$

Основні одиниці Міжнародної системи СІ:

метр
секунда
кілограм
ампер
моль
кандела
кельвін

Префікси, які застосовуються для утворення кратних та частинних одиниць

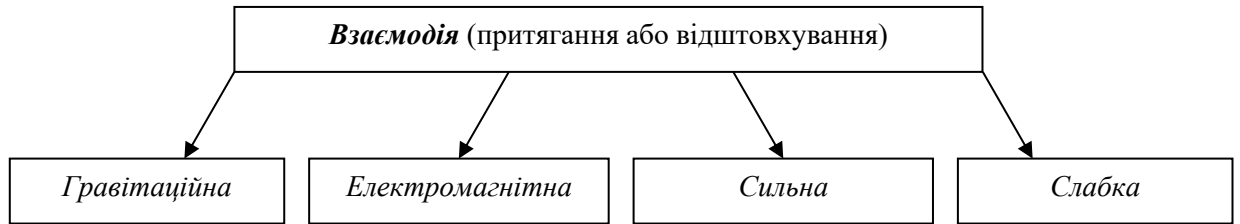
Префікс	Значення в перекладі з грецької або латинської мови	Символ	Множник	
			Чисельне значення	Потенційна форма
тера	чудовисько	Т	1 000 000 000 000	10^{12}
гіга	гігантський	Г	1 000 000 000	10^9
мега	великий	М	1 000 000	10^6
кіло	тисяча	к	1000	10^3
гекто	сто	г	100	10^2
дека	десять	да	10	10^1
деци	десять	д	0,1	10^{-1}
санти	сто	с	0,01	10^{-2}
мілі	тисяча	м	0,001	10^{-3}
мікро	малий	мк	0,000001	10^{-6}
нано	карлик	н	0,000000001	10^{-9}

Величина	Формула утворення коефіцієнта	Коефіцієнт в експотенційній формі	Коефіцієнт в звичайній формі
квадратний кілометр (км ²)	$(10^3 \text{ м})^2$	10^6 м^2	1 000 000 м ²
квадратний дециметр (дц ²)	$(10^{-1} \text{ м})^2$	10^{-2} м^2	0,01 м ²
квадратний сантиметр (см ²)	$(10^{-2} \text{ м})^2$	10^{-4} м^2	0,0001 м ²
квадратний міліметр (мм ²)	$(10^{-3} \text{ м})^2$	10^{-6} м^2	0,000001 м ²

Величина	Формула утворення коефіцієнта	Коефіцієнт в експотенційній формі	Коефіцієнт в звичайній формі
кубічний кілометр (км ³)	$(10^3 \text{ м})^3$	10^9 м^3	1 000 000 000 м ³
кубічний дециметр (дц ³)	$(10^{-1} \text{ м})^3$	10^{-3} м^3	0,001 м ³
кубічний сантиметр (см ³)	$(10^{-2} \text{ м})^3$	10^{-6} м^3	0,000001 м ³
кубічний міліметр (мм ³)	$(10^{-3} \text{ м})^3$	10^{-9} м^3	0,000000001 м ³

1 тона	1000 кг	10^3 кг
1 центнер	100 кг	10^2 кг
1 грам	0,001 кг	10^{-3} кг
1 міліграм	0,000001 кг	10^{-6} кг

1 хвилина	60 секунд
1 година	60 хвилин
1 година	3600 секунд
1 доба	24 години
1 доба	1440 хвилин
1 доба	86 400 секунд
1 рік	365 діб
1 рік	8760 годин
1 рік	525 600 хвилин
1 рік	31 536 000 секунд

Гравітаційна взаємодія – взаємне притягання матеріальних об’єктів.

Закон всесвітнього тяжіння:

$$F = G \frac{Mm}{R^2}, \text{ де } M, m - \text{маси тіл, } R - \text{відстань між тілами } (0, \infty),$$

$$\text{гравітаційна стала } G = 6,67 \times 10^{-11} \frac{\text{Н} \times \text{м}^2}{\text{кг}^2}.$$

Електромагнітна взаємодія – електрична і магнітна взаємодія.

Електрична взаємодія – взаємодія між зарядженими (наелектризованими) тілами.

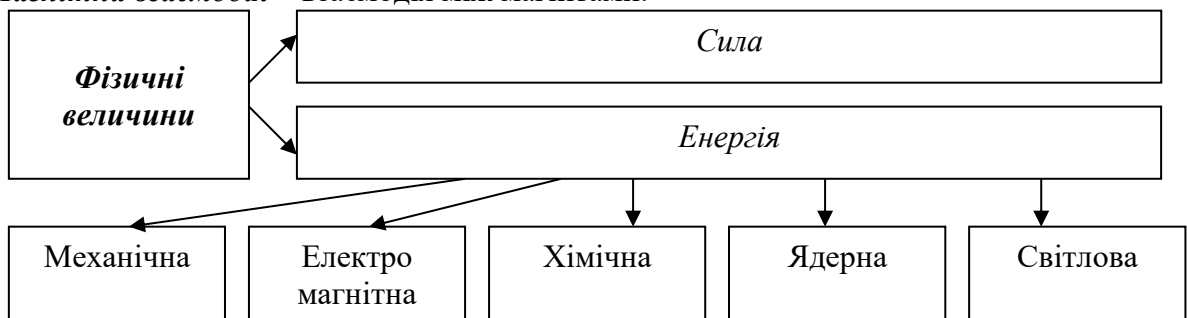
Закон Кулона:

$$F = k \frac{|q_1||q_2|}{R^2},$$

де q_1, q_2 – величина електричних зарядів, R – відстань між зарядами $(0, \infty)$,

стала величина $k = 9 \times 10^9 \frac{\text{Н} \times \text{м}^2}{\text{Кл}^2}$.

Магнітна взаємодія – взаємодія між магнітами.

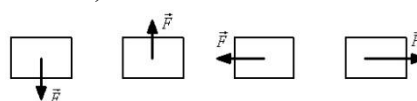

Сила – фізична величина, за допомогою якої кількісно визначають взаємодію тіл.

Сила має: величину – $[F] = \text{Н}$ (ньютон),

напрямок – \vec{F} ,

точку прикладання

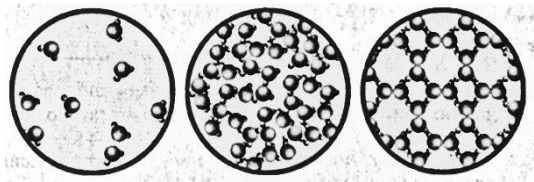
Енергія – фізична величина, що характеризує здатність тіла виконувати роботу.

Енергія має величину $[W] = \text{Дж}$ (джоуль)

Будова речовини

I. Речовина складається з молекул, між якими є проміжки (речовина ділиться).

1. Молекула – найменша частинка речовини, яка зберігає її властивості. Молекули складаються з атомів. Молекули однієї й тієї ж речовини в різних агрегатних станах однакові.

Кристалічні тіла – атоми (молекули) розташовані впорядковано та утворюють кристалічні решітки.

Аморфні тіла – атоми (молекули) розташовані хаотично.

2. Атоми складаються з ядра та електронної оболонки.
3. Ядро складається з протонів та нейтронів.

Електрон ${}^0_{-1}e$, заряд $e = -1,6 \times 10^{-19}$ Кл = $-1e$, маса $m = 9,1 \times 10^{-31}$ кг.

Протон ${}^1_{+1}p$, заряд $q = +1,6 \times 10^{-19}$ Кл = $+1e$, маса $m = 1,6726 \times 10^{-27}$ кг.

Нейтрон 1_0n , заряд $q = 0$, маса $m = 1,6749 \times 10^{-27}$ кг.

II. Молекули хаотично рухаються (дифузія, броунівський рух).

1. Дифузія – змішування двох або декількох речовин.
2. Броунівський рух – хаотичний рух частинок, зважених в рідині або газі.

III. Молекули взаємодіють (притягуються або відштовхуються).

Стан речовини	Властивості	Відстань між молекулами	Взаємодія молекул	Рух молекул	Зміна агрегатного стану
Газоподібний	Не зберігає форму та об'єм	Дорівнює декільком розмірам молекул	Слабка	Поступально-хаотичний	Пароутворення Конденсація Плавлення Кристалізація Сублімація Ресублімація
Рідкий	Не зберігає форму, зберігає об'єм	Дорівнює приблизно розмірам молекул	Сильна	Коливально-хаотичний	
Твердий	Зберігає форму та об'єм	Дорівнює розмірам молекул	Дуже сильна	Коливальний	

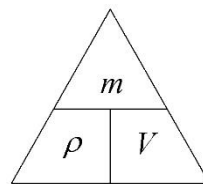
Густина речовини.

Густина речовини – фізична величина, що характеризує певну речовину та чисельно дорівнює масі речовини в одиничному об'ємі.

$$\text{густина речовини} = \frac{\text{маса тіла}}{\text{об'єм тіла}}$$

$$\rho = \frac{m}{V} \Rightarrow m = \rho V \Rightarrow V = \frac{m}{\rho}$$

$$[\rho] = \frac{\text{кг}}{\text{м}^3}; \frac{\text{г}}{\text{см}^3}$$

$$m = m_1 + m_2 \quad V = V_1 + V_2$$

$$1 \frac{\text{кг}}{\text{м}^3} = \frac{1000\text{г}}{1000000\text{см}^3} = 0,001 \frac{\text{г}}{\text{см}^3}$$

$$1 \frac{\text{г}}{\text{см}^3} = \frac{0,001\text{кг}}{0,000001\text{м}^3} = 1000 \frac{\text{кг}}{\text{м}^3}$$

$$\rho = \frac{m_1 + m_2}{V_1 + V_2}$$

Таблиця густий деяких речовин у твердому стані

Речовина	ρ , кг/м ³	ρ , г/см ³	Речовина	ρ , кг/м ³	ρ , г/см ³
Осмій	22 500	22,5	Мармур	2700	2,7
Іридій	22 400	22,4	Граніт	2600	2,6
Платина	21 500	21,5	Скло	2500	2,5
Золото	19 300	19,3	Порцеляна	2300	2,3
Свинець	11 300	11,3	Бетон	2200	2,2
Срібло	10 500	10,5	Оргскло	1200	1,2
Мідь	8900	9,9	Капрон	1140	ІД
Латунь	8500	8,5	Поліетилен	940	0,9
Сталь, залізо	7800	7,8	Парафін	900	0,9
Олово	7300	7,3	Лід	900	0,9
Цинк	7100	7,1	Дуб сухий	800	0,8
Чавун	7000	7,0	Сосна суха	440	0,4
Алюміній	2700	2,7	Пробка	240	0,2

Таблиця густин деяких речовин у рідкому стані

Речовина	ρ , кг/м ³	ρ , г/см ³	Речовина	ρ , кг/м ³	ρ , г/см ³
Ртуть	13600	13,60	Бензол	880	0,88
Рідке олово (за $t = 409 \text{ }^\circ\text{C}$)	6830	6,83	Рідке повітря (за $t = -194 \text{ }^\circ\text{C}$)	860	0,86
Сульфатна кислота	1800	1,80	Нафта	800	0,80
Мед	1420	1,42	Гас	800	0,80
Вода морська	1030	1,03	Спирт	800	0,80
Вода чиста	1000	1,00	Ацетон	790	0,79
Олія	900	0,90	Ефір	710	0,71
Машинне мастило	900	0,90	Бензин	710	0,71

**Таблиця густин деяких речовин у газоподібному стані
(за температури 0 °С та тиску 760 мм рт. ст.)**

Речовина	ρ , кг/м ³	ρ , г/см ³	Речовина	ρ , кг/м ³	ρ , г/см ³
Хлор	3,210	0,00321	Азот	1,250	0,00125
Вуглекислий газ	1,980	0,00198	Чадний газ	1,250	0,00125
Кисень	1,430	0,00143	Гелій	0,180	0,00018
Повітря	1,290	0,00129	Водень	0,090	0,00009

Теплове розширення тіл.

Теплове розширення тіл:

1. під час нагрівання збільшуються розміри проміжків між молекулами – розміри тіл збільшуються;
2. під час охолодження зменшуються розміри проміжків між молекулами – розміри тіл зменшуються.

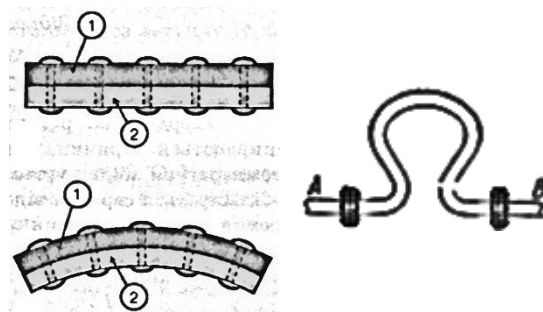
$l = l_0(1 + \alpha t^0)$ - лінійне розширення тіл.

l_0 - довжина тіла за температури 0°С;

α - температурний коефіцієнт лінійного розширення;

t^0 - температура тіла за шкалою Цельсія в °С;

l - довжина тіла за даної температури.

Температурний коефіцієнт лінійного розширення - фізична величина, що характеризує теплове розширення матеріалу, та чисельно дорівнює відношенню зміни довжини тіла внаслідок його нагрівання на 1°С до початкової довжини.

$$\alpha = \frac{l - l_0}{l_0 t^0}$$

$$\Delta l = l - l_0$$

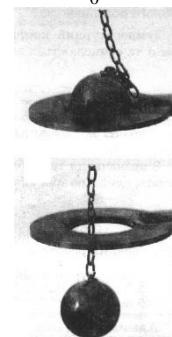
$V = V_0(1 + \beta t^0)$ - об'ємне розширення тіл.

V_0 - об'єм тіла за температури 0°С;

β - температурний коефіцієнт об'ємного розширення;

t^0 - температура тіла за шкалою Цельсія в °С;

V - об'єм тіла за даної температури.

Температурний коефіцієнт об'ємного розширення - фізична величина, що характеризує теплове розширення матеріалу, та чисельно дорівнює відношенню зміни об'єму тіла внаслідок його нагрівання на 1°С до початкового об'єму.

$$\beta = \frac{V - V_0}{V_0 t^0}$$

$$\Delta V = V - V_0$$

$$\beta \approx 3\alpha$$

Температурний коефіцієнт лінійного розширення деяких твердих тіл

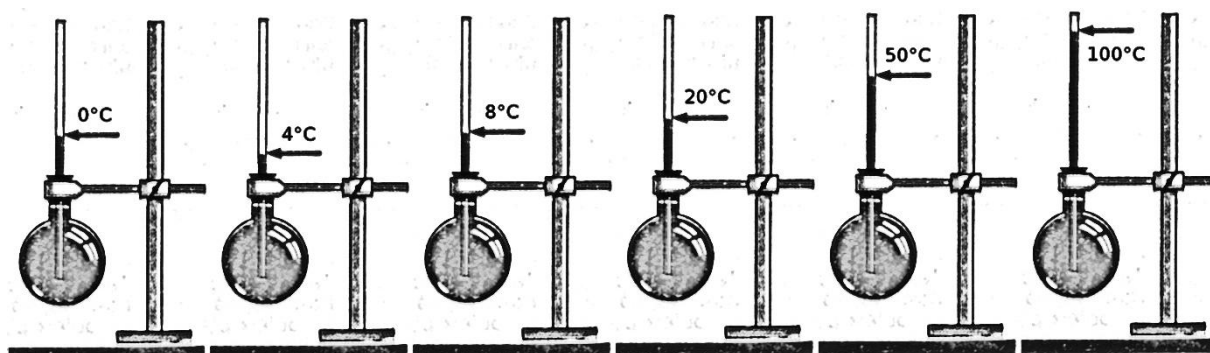
Речовина	α , 1/°С	α , 1/°С	Речовина	α , 1/°С	α , 1/°С
Алюміній, дюралюміній	$2,4 \times 10^{-5}$	0,000024	Нікель	$1,28 \times 10^{-5}$	0,0000128
Бетон, цемент	$1,4 \times 10^{-5}$	0,000014	Олово	$2,7 \times 10^{-5}$	0,000027
Бронза	$1,8 \times 10^{-5}$	0,000018	Платина	9×10^{-6}	0,000009
Вольфрам	4×10^{-6}	0,000004	Платиніт	9×10^{-6}	0,000009

Залізо, сталь	$1,2 \times 10^{-5}$	0,000012	Свинець	$2,9 \times 10^{-5}$	0,000029
Золото	$1,4 \times 10^{-5}$	0,000014	Скло	9×10^{-6}	0,000009
Інвар	6×10^{-7}	0,0000006	Срібло	$1,9 \times 10^{-5}$	0,000019
Латунь	$1,9 \times 10^{-5}$	0,000019	Цинк	$2,9 \times 10^{-5}$	0,000029
Мідь	$1,7 \times 10^{-5}$	0,000017	Чавун	$1,0 \times 10^{-5}$	0,00001
			Ебоніт	$7,0 \times 10^{-5}$	0,00007

Температурний коефіцієнт об'ємного розширення деяких рідин

Рідина	$\alpha, 1/^\circ\text{C}$	$\alpha, 1/^\circ\text{C}$	Рідина	$\alpha, 1/^\circ\text{C}$	$\alpha, 1/^\circ\text{C}$
Ацетон	$1,2 \times 10^{-3}$	0,0012	Гас	$1,0 \times 10^{-3}$	0,001
Бензин	$1,0 \times 10^{-3}$	0,001	Глицерін	$5,0 \times 10^{-4}$	0,0005
Вода при 5-10 °C	$5,3 \times 10^{-5}$	0,000053	Ефір етиловий	$1,6 \times 10^{-3}$	0,0016
10-20 °C	$1,5 \times 10^{-4}$	0,00015	Нафта	$1,0 \times 10^{-3}$	0,001
20-40 °C	$3,02 \times 10^{-4}$	0,000302	Олія трансформаторна	6×10^{-4}	0,0006
40-60 °C	$4,58 \times 10^{-4}$	0,000458	Ртуть	$1,8 \times 10^{-4}$	0,00018
60-80 °C	$5,87 \times 10^{-4}$	0,000587	Сірчана кислота	$5,7 \times 10^{-4}$	0,00057
80-100 °C	$7,02 \times 10^{-4}$	0,000702	Спирт етиловий	$1,1 \times 10^{-3}$	0,0011

Особливості теплового розширення води.

За температури 4°C вода має найменший об'єм та найбільшу густину.

Світло – електромагнітні хвилі, які сприймає око людини.

Джерело світла – фізичне тіло, атоми та молекули якого випромінюють світло.

Джерела світла: природні (Сонце, зорі, деякі світні об'єкти з-поміж тварин та рослин), штучні (створені людиною).

Джерела світла бувають тепловими (мають високу власну температуру) та люмінесцентні (не потребують високої власної температури).

Точкові джерела світла – їх розмір є відносно невеликим в порівнянні з відстанню від нього до приймача світла.

Протяжні джерела світла – в протилежному разі.

Фотометрія – розділ оптики, у якому розглядаються енергетичні характеристики світла в процесах його випромінювання, поширення та взаємодії із середовищем.

Світловий потік – це фізична величина, яка чисельно дорівнює кількості оцінюваної за зоровим відчуттям енергії, що падає на поверхню за одиницю часу.

$$\Phi = \frac{W}{t} \quad [\Phi] = \text{лм (люмен)}, \text{ від латинського } lumen - \text{ світло.}$$

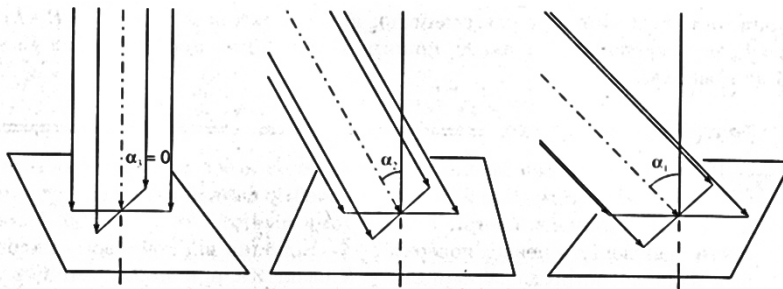
Сила світла – фізична величина, що характеризує світіння джерела світла в певному напрямку.

$$I = \frac{\Phi}{4\pi} \quad [I] = \text{кд (кандела)}, \text{ від латинського } candela - \text{ свічка.}$$

Освітленість – фізична величина, яка чисельно дорівнює світловому потоку, що падає на одиницю освітеної поверхні.

$$E = \frac{\Phi}{S} \quad [E] = \frac{1 \text{ лм}}{1 \text{ м}^2} = 1 \text{ лк (люкс)}, \text{ від латинського } lux - \text{ світло.}$$

Закони освітленості.

Освітленість поверхні залежить від:

- сили світла джерела;
- відстані до поверхні, що освітлюється;
- кута падіння світла на поверхню;
- кількості джерел світла.

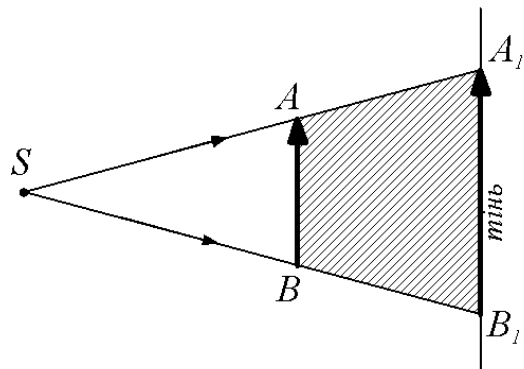
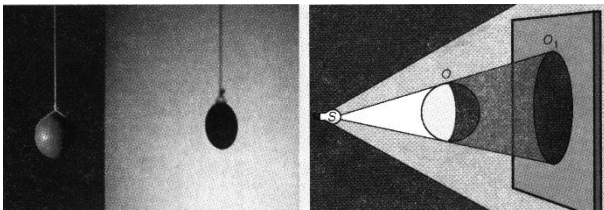
$$E = \frac{I}{R^2} \quad E = \frac{I}{R^2} \cos \alpha \quad E = E_1 + E_2 + \dots + E_n$$

Закон прямолінійного поширення світла.

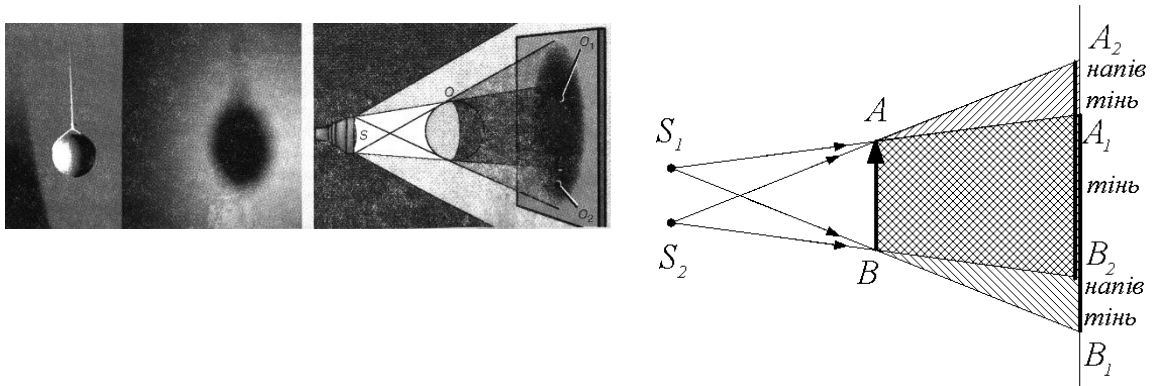
В прозорому однорідному середовищі світло поширюється прямолінійно.

Світловий промінь – це лінія, вздовж якої поширюється світлова енергія.

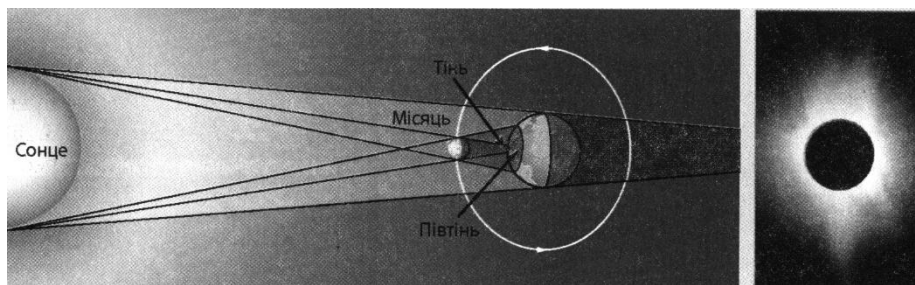
Утворення тіні.

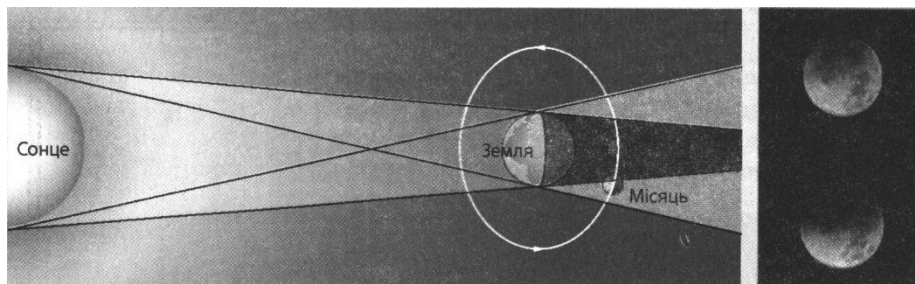
Утворення напівтіні.

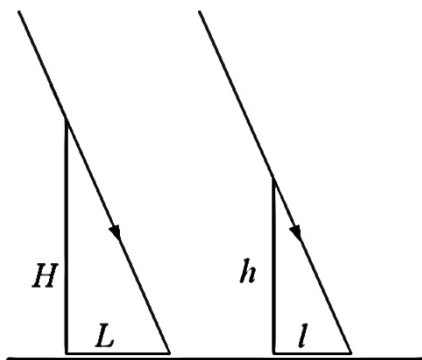
Сонячне затемнення

Місячне затемнення

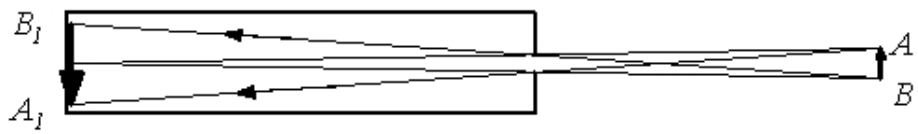

Біля поверхні Землі сонячні промені поширюються паралельно.

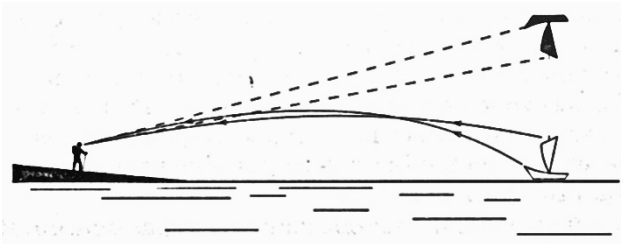
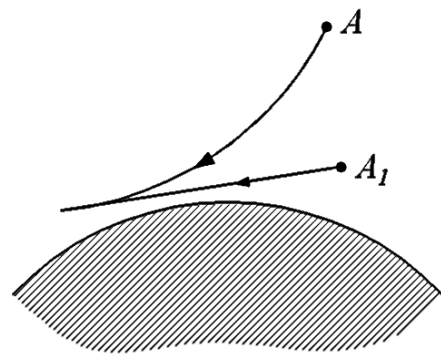
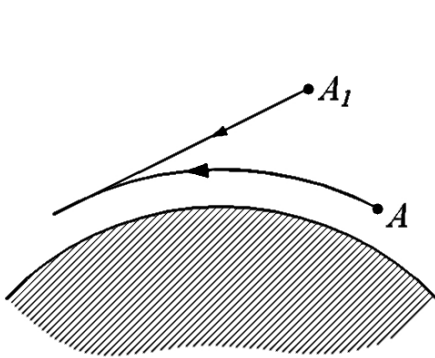
$$\frac{H}{h} = \frac{L}{l}$$

Камера обскури.

Верхній міраж

Нижній міраж

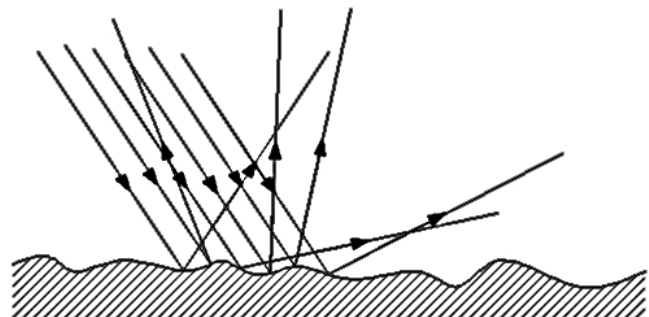
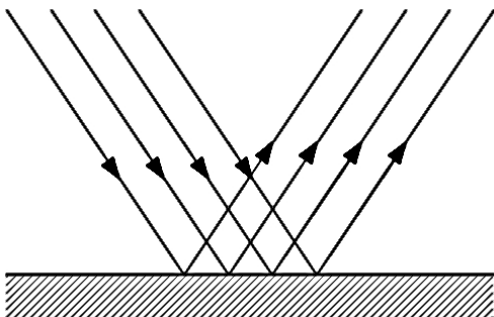

Відбивання світла

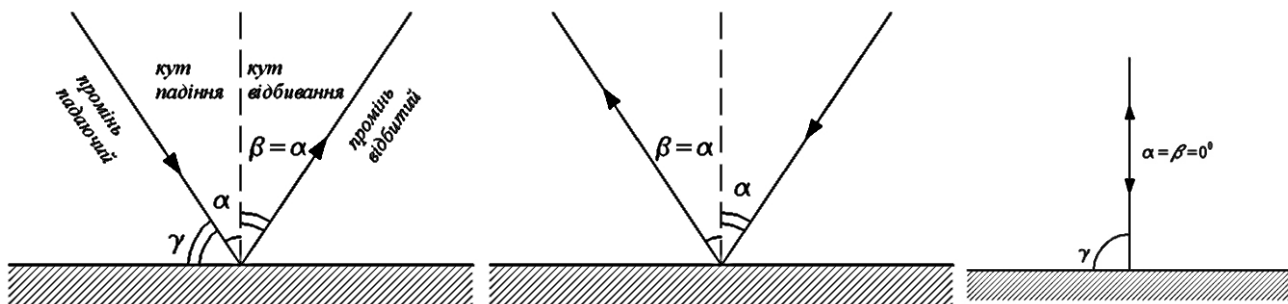
Відбивання світла – явище зміни напрямку поширення світла в однорідному середовищі.

Дзеркальне відбивання

Дифузне (розсіяне) відбивання

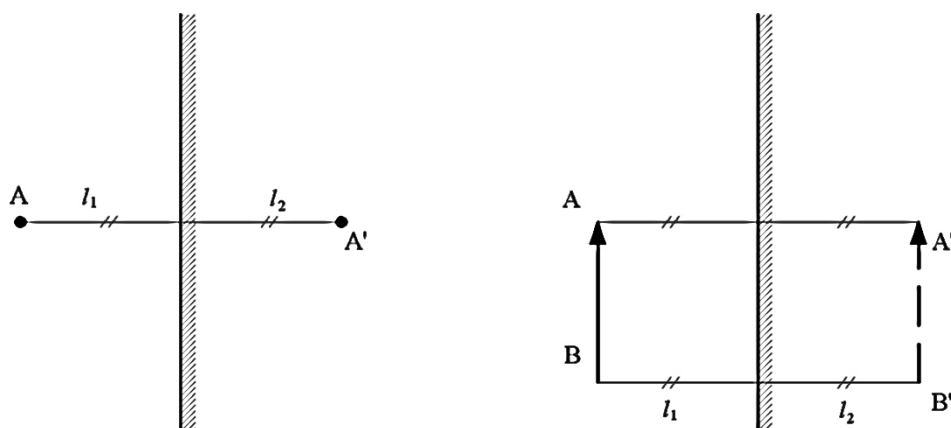
Закони відбивання

Перший закон: промінь падаючий, промінь відбитий та перпендикуляр до поверхні відбивання, поставлений з точки падіння променя, знаходяться в одній площині.

Другий закон: кут відбивання світла дорівнює куту падіння.

Зображення предмета в плоскому дзеркалі

Зображення в плоскому дзеркалі уявне, рівне, пряме, симетричне.

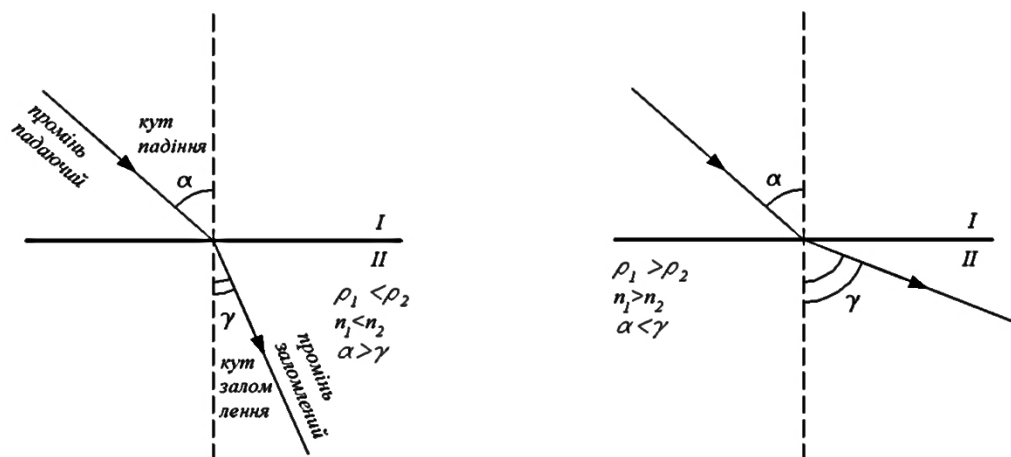
$$l_1 = l_2$$

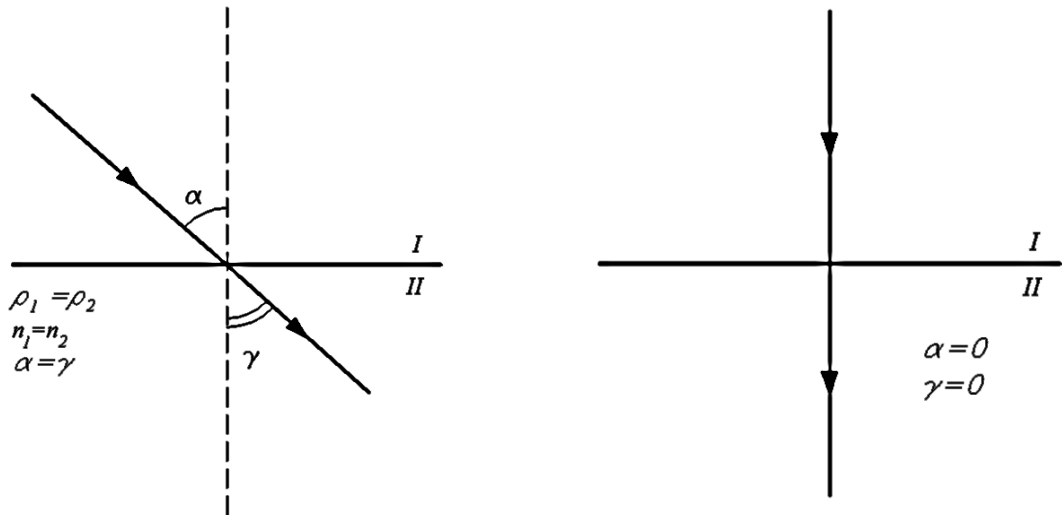
$N = \frac{360^\circ}{\varphi} - 1$, де N - кількість зображень в системі дзеркал,

φ - кут, який утворюють дзеркала.

Заломлення світла

Заломлення світла – зміна напрямку поширення світла під час переходу з одного середовища в інше.

Закони заломлення світла.

Перший закон: промінь падаючий, промінь заломлений та перпендикуляр до поверхні відбивання, поставлений з точки падіння променя, знаходяться в одній площині.

Другий закон: відношення синуса кута падіння до синуса кута заломлення є величина стала для даних двох середовищ, яка називається показником заломлення.

$$n = \frac{\sin \alpha}{\sin \gamma}, \text{ для малих кутів } n \approx \frac{\alpha}{\gamma} \quad n = \frac{n_2}{n_1}$$

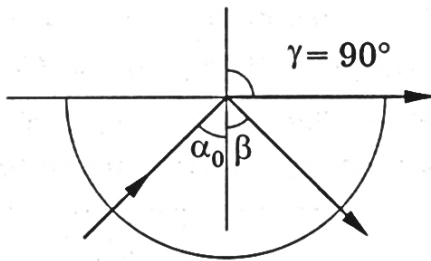
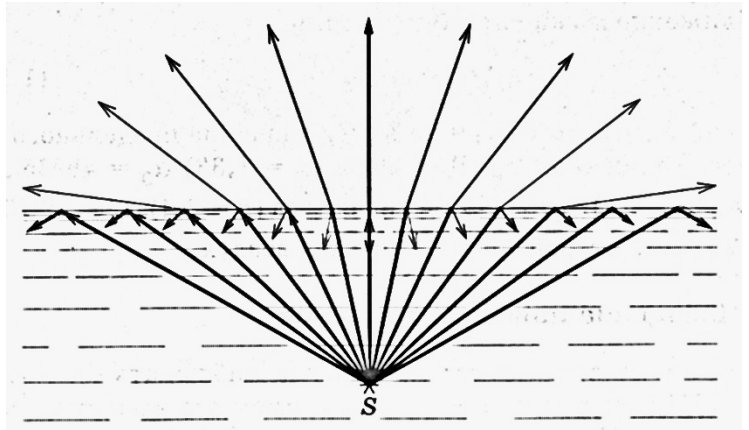
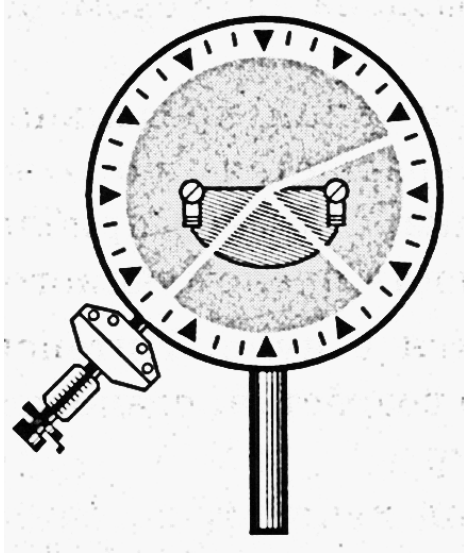
$n = \frac{c}{v}$, де c - швидкість світла в повітрі (вакуумі), v - швидкість світла в іншому середовищі. $c = 300000 \text{ км/с} = 3 \times 10^8 \text{ м/с}$

$n = \frac{v_1}{v_2}$, де v_1 - швидкість світла в I середовищі, v_2 - швидкість світла в II середовищі.

Показник заломлення деяких речовин

Речовина	n	Речовина	n
Алмаз	2,42	Повітря	1,0003
Анілін	1,59	Рубін	1,76
Ацетон	1,36	Сірководень	1,63
Бензол	1,50	Скипидар	1,51
Вода	1,33	Спирт метиловий	1,33
Глицерин	1,47	Спирт етиловий	1,36
Кам'яна сіль	1,54	Скло (легкий крон)	1,50
Кварц	1,54	Скло (флінт)	1,8
Лід	1,31	Янтар (бурштин)	1,55

Повне відбивання світла

α_0 - граничний кут падіння.

$$\frac{\sin \alpha_0}{\sin 90^\circ} = \frac{n_2}{n_1},$$

n_1 - показник заломлення середовища, з якого світло виходить,

n_2 - показник заломлення середовища, з якого світло входить,

$$n_1 > n_2$$

$$\alpha_0 = \arcsin \frac{n_2}{n_1}$$

Лінзи

Лінза – оптично прозоре тіло, обмежене двома сферичними поверхнями.

Формула лінзи: $\frac{1}{F} = \frac{1}{d} + \frac{1}{f}$.

F – фокусна відстань – відстань від оптичного центра лінзи до фокусу;

d – відстань від оптичного центра лінзи до предмета;

f – відстань від оптичного центра лінзи до зображення.

Правило знаків: (+) – дійсна величина;

(-) – уявна величина.

Оптична сила лінзи: $D = \frac{1}{F}$, $[D] = \frac{1}{\text{м}} = \text{дптр (діоптрія)}$

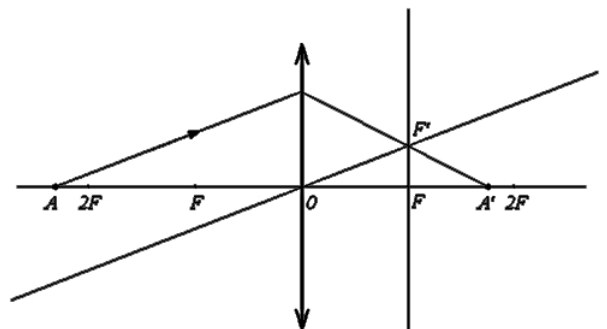
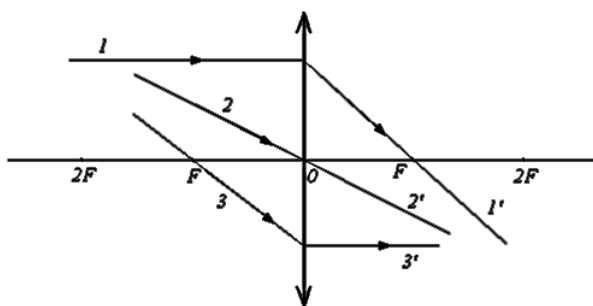
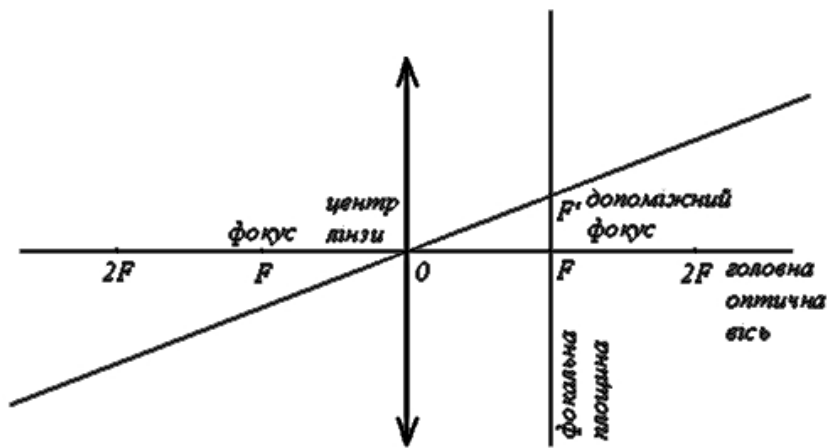
$$D = D_1 + D_2 + \dots + D_n$$

Збільшення лінзи: $\Gamma = \frac{f}{d}$, $\Gamma = \frac{H}{h}$.

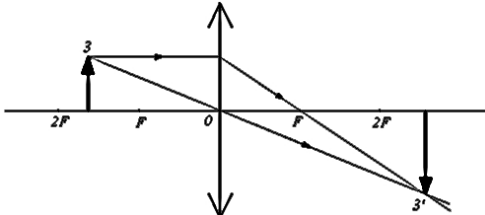
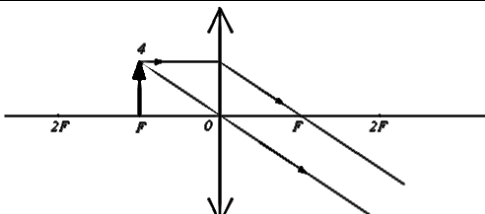
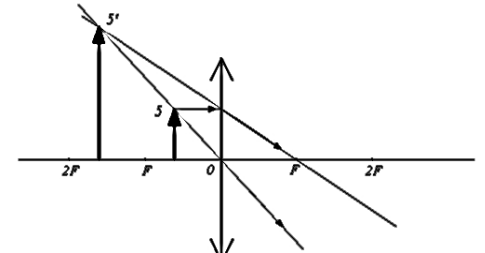
H - висота зображення;

h - висота предмета.

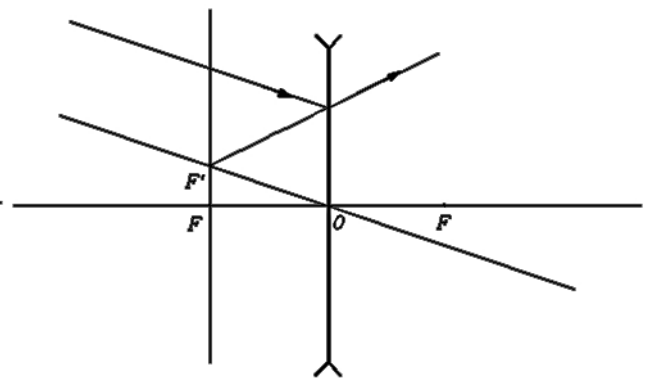
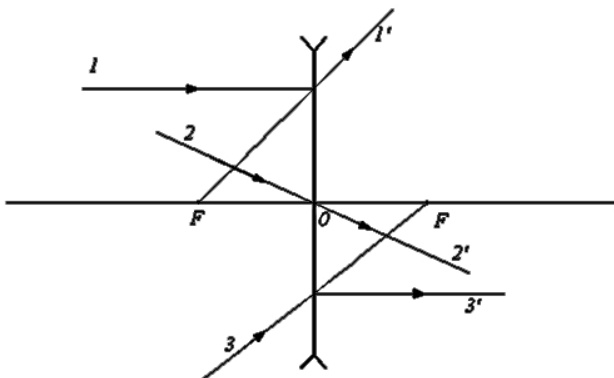
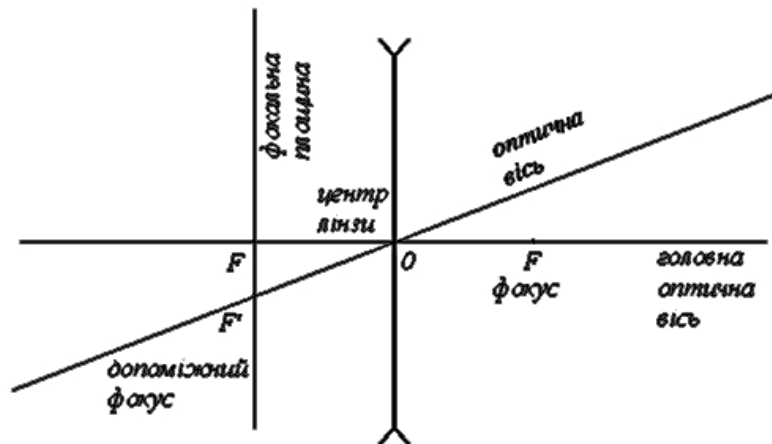
Збиральна (опукла) лінза

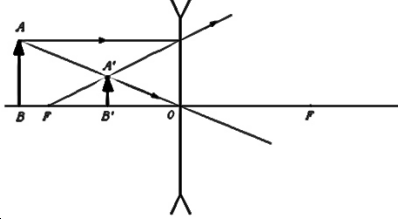

Відстань між предметом та лінзою	Зображення	Вид зображення
$d > 2F$ $\frac{1}{F} = \frac{1}{d} + \frac{1}{f}$		Дійсне, зменшене, обернене.
$d = 2F$ $\frac{1}{F} = \frac{1}{d} + \frac{1}{f}$		Дійсне, рівне, обернене.

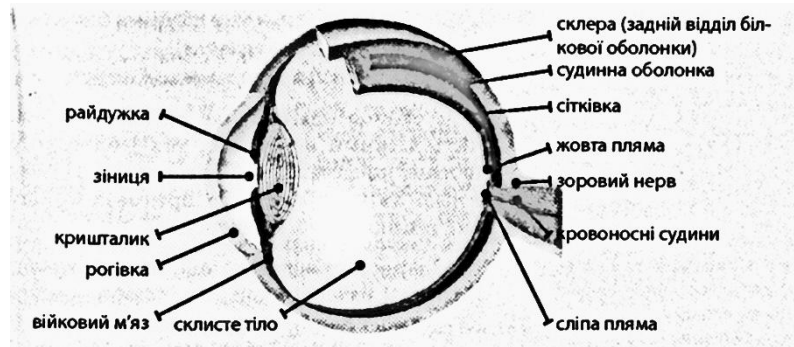
$F < d < 2F$ $\frac{1}{F} = \frac{1}{d} + \frac{1}{f}$		Дійсне, збільшене, обернене.
$d = F$ $\frac{1}{F} = \frac{1}{d} + \frac{1}{f}$		Уявне, збільшене, пряме, $f = \infty$.
$d < F$ $\frac{1}{F} = \frac{1}{d} - \frac{1}{f}$		Уявне, збільшене, пряме.

Розсіювальна (увігнута) лінза

Відстань між предметом та лінзою	Зображення	Вид зображення
$d > 0$ $-\frac{1}{F} = \frac{1}{d} - \frac{1}{f}$		Уявне, зменшене, пряме.

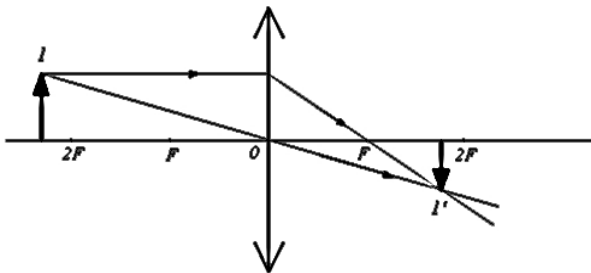
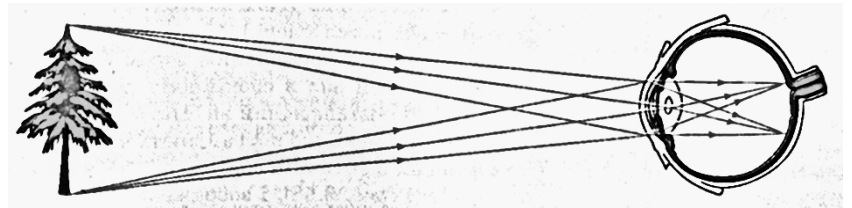
Око як оптична система

Лінза ока: рогівка, простір між рогівкою та кришталіком, кришталік, склисте тіло

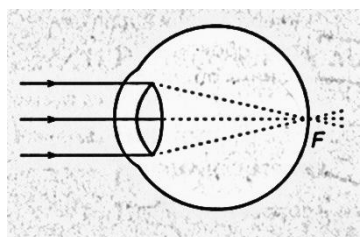
$$D = D_1 + D_2 + D_3 + D_4$$

$$F \approx 2 \dots 2,5 \text{ см}$$

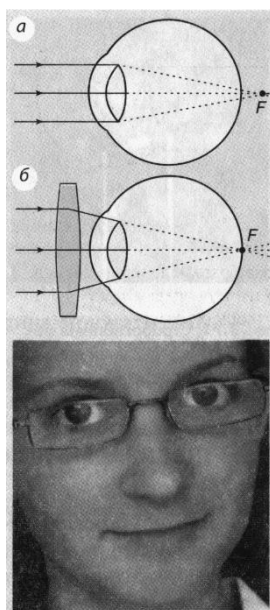

Зображення дійсне, зменшене, обернене.

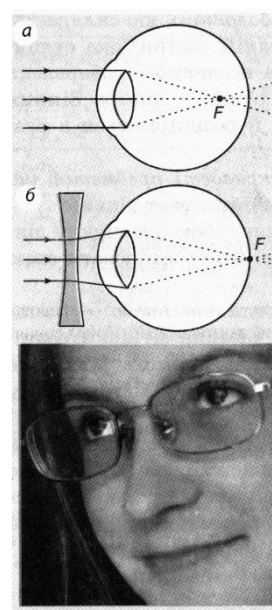
Дефекти зору

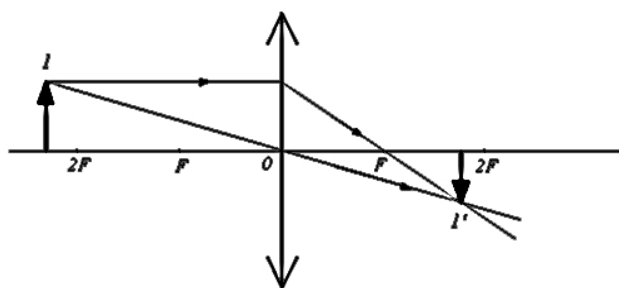
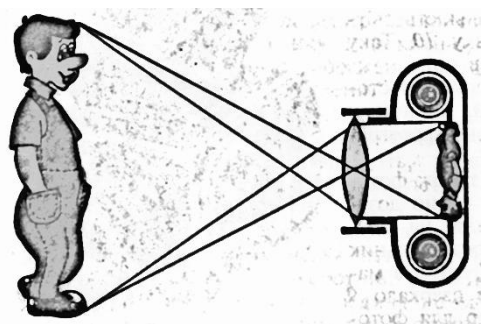
Далекозорість

Короткозорість

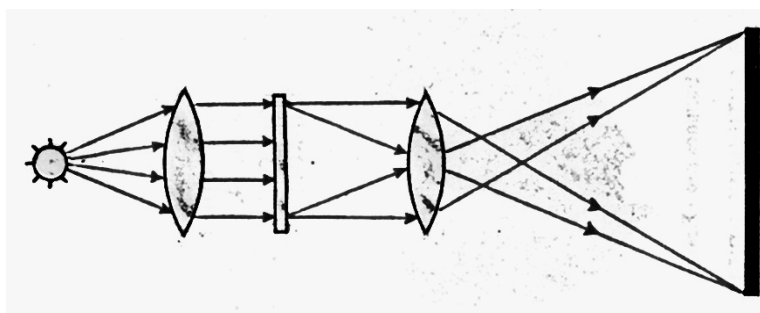
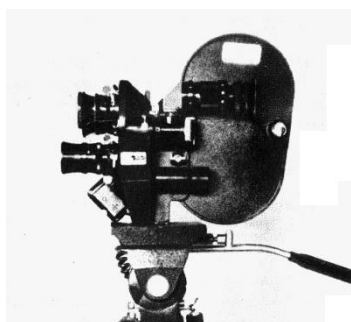

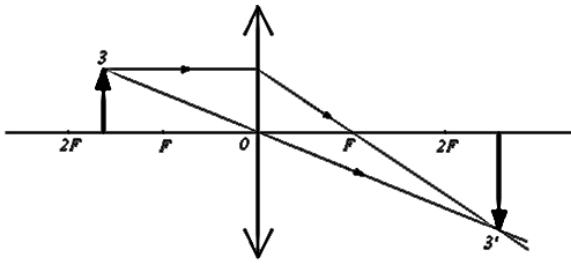
Фотоапарат

Зображення дійсне, зменшене, обернене.

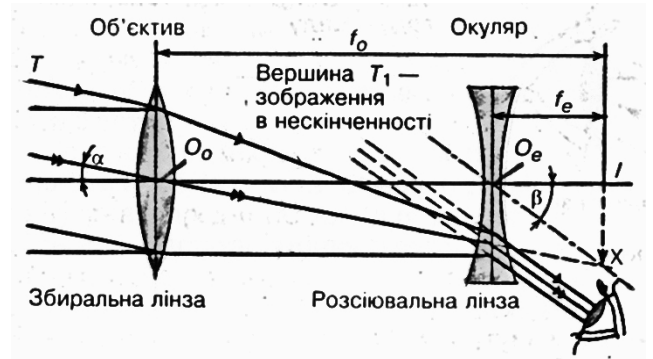
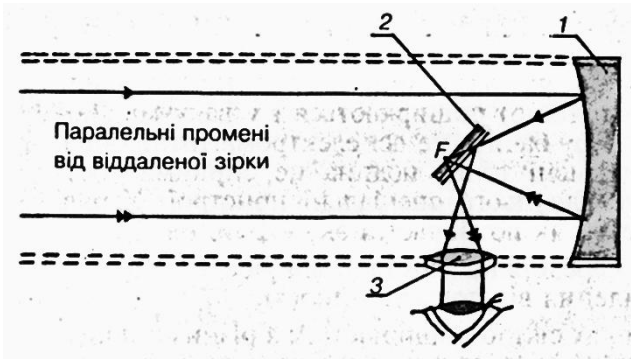
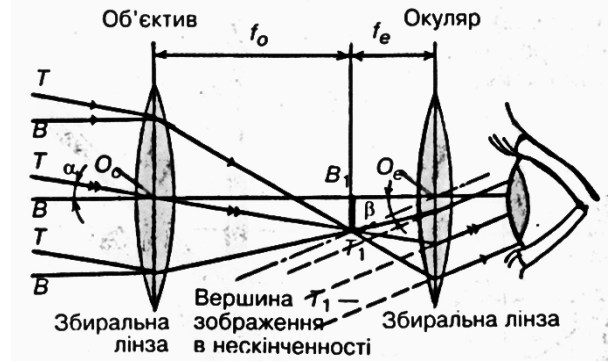
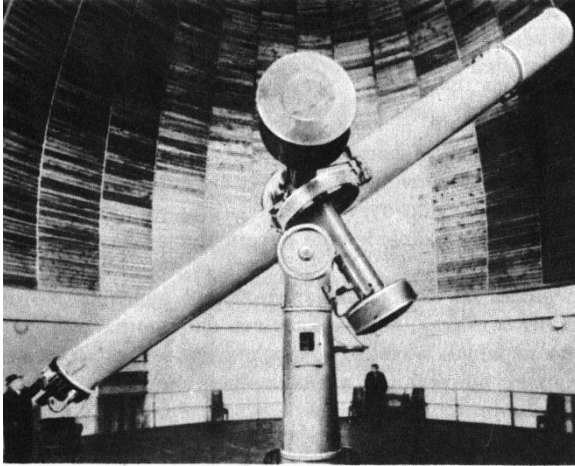
Проекційний апарат

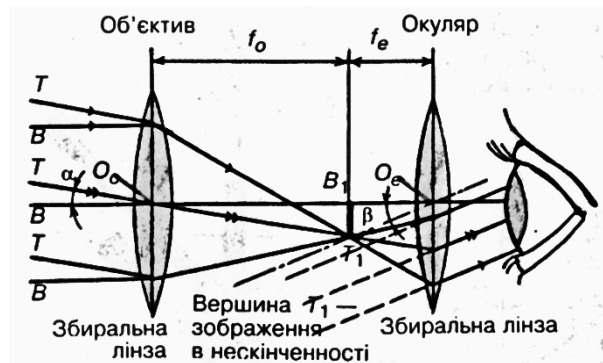
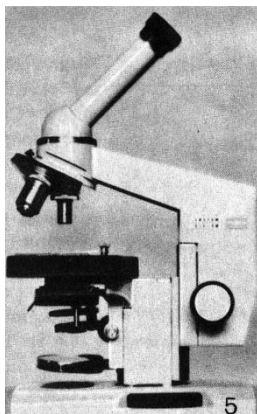

Зображення дійсне, збільшене, обернене.

Телескоп

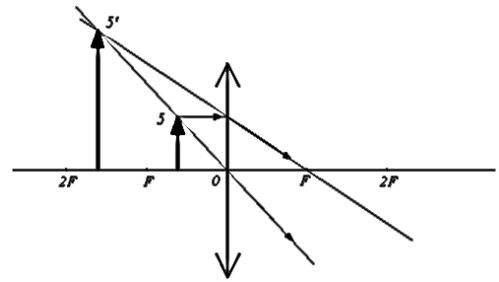

Мікроскоп

Луна

За одиницю со
акого проводни
В сила тока рае

Зображення уявне, збільшене, пряме.

Додаткові дані

Довжина кола $l = \pi D = 2\pi R$ ($\pi \approx 3,14$) Площа круга $S = \frac{\pi D^2}{4} = \pi R^2$	
Периметр прямокутника $l = 2(a+b)$ Площа прямокутника $S = ab$	
Площа поверхні кулі $S = 4\pi R^2$ Об'єм кулі $V = \frac{4}{3}\pi R^3$	
Об'єм прямокутного паралелепіпеда $V = abc$	
Об'єм циліндра $V = \pi R^2 h$	

Для додаткових записів